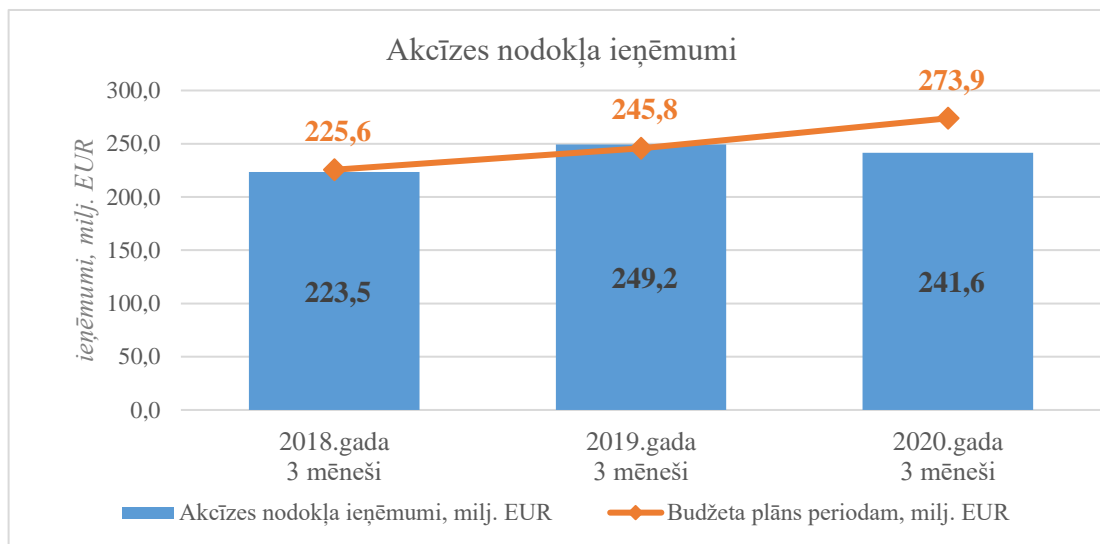

Akcīzes preču aprīte 2020. gada 3 mēnešos

➤ Akcīzes nodokļa ieņēmumi

Akcīzes nodokļa ieņēmumi ir būtisks valsts kopbudžeta ieņēmumu avots, jo sastāda 11% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem valsts budžetā. Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2020. gada 3 mēnešos ir 241,6 miljoni EUR, kas ir par 7,6 milj. EUR jeb 3% mazāk kā 2019. gada attiecīgajā periodā (skat. 1.attēlu). 2020. gada 3 mēnešu ieņēmumu plāns izpildīts par 88,2 %.

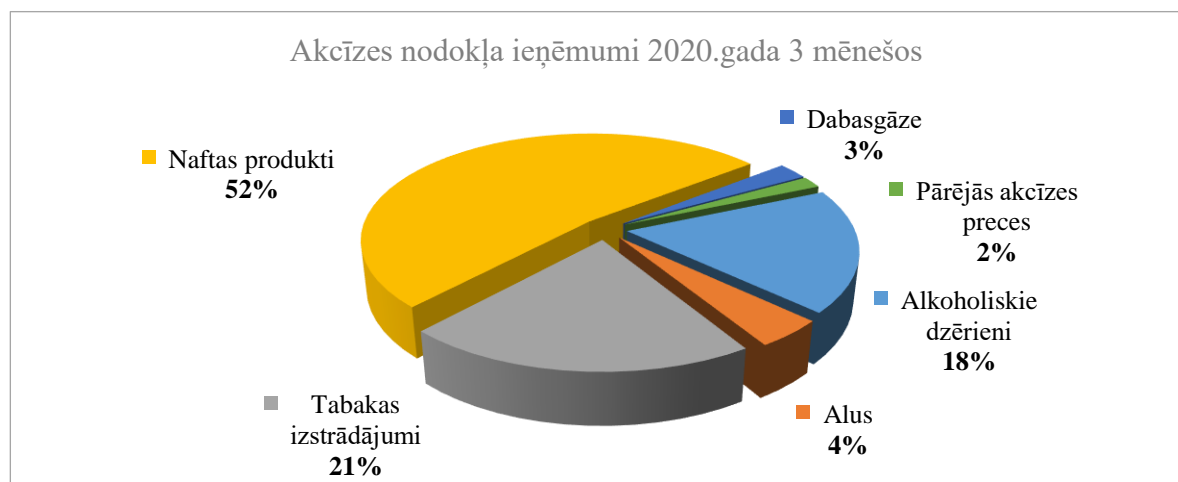
1.attēls

Manāmu ietekmi uz akcīzes nodokļa ieņēmumiem radīja ārkārtējās situācijas izsludināšana un pieņemtie ierobežojumi saistībā ar Covid-19 izplatības ierobežošanu, tai skaitā iedzīvotāju pārvietošanās ierobežojumi, slēdzot robežas starp dalībvalstīm. Minētie ierobežojumi ievērojami ietekmē valsts ekonomiskās attīstību, patērētāju pirkspēju kā arī pilnībā aptur tirdzniecību Latvijas-Igaunijas pierobežā, tā samazinot arī akcīzes nodokļa ieņēmumus.

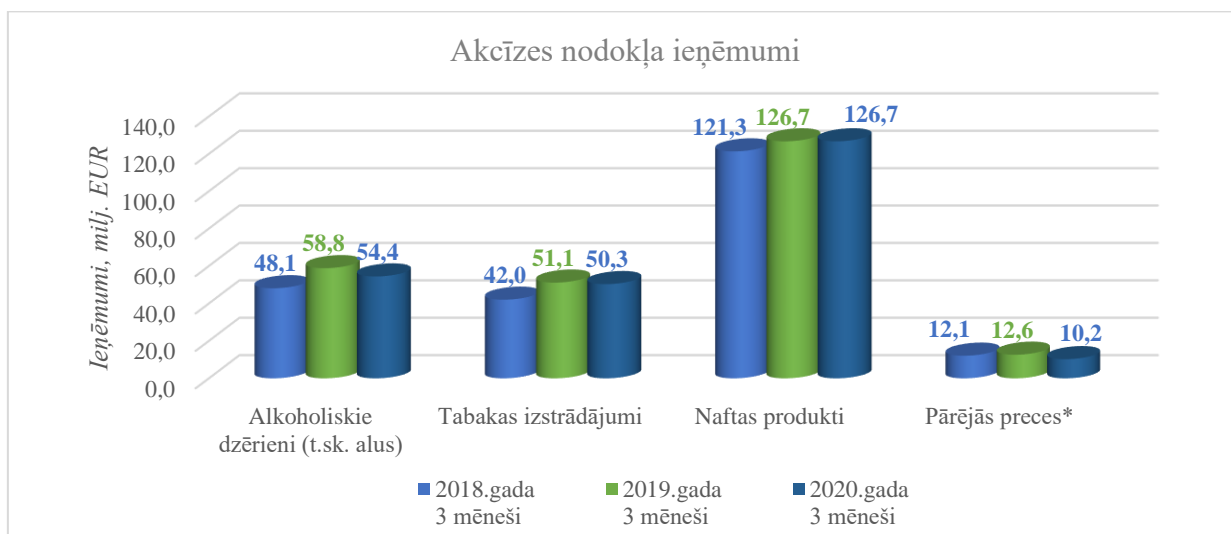
2020.gada 3 mēnešos akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmēja akcīzes nodokļa likmju izmaiņas un nodokļa difference, kas veidojas saistībā ar kaimiņvalstu (Lietuva, Igaunija u.c.) nodokļa politikas izmaiņām. 2020. gada 1. janvārī akcīzes nodokļa likmes tika palielinātas tabakas izstrādājumiem (neskaitot cigaretes) un naftas produktiem. 2020. gada 1. martā – mainījās arī likmes alkoholiskajiem dzērieniem, nosakot mērenu likmju kāpumu, īpaši pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem (+5%), kas ir visienesīgākā alkoholisko dzērienu grupa akcīzes nodokļa ieņēmumu ziņā, vienlaikus saglabājot pozitīvu likmju diferenci starp Latviju un Igauniju.

2.attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā vislielākais īpatsvars ir akcīzes nodoklim par naftas produktiem – 2020. gada 3 mēnešos tas veido 52 % no visiem akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tālāk seko ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem – 21% un par alkoholiskajiem dzērieniem (t.sk. alu) – 23% (skat. 2.attēlu).

3.attēls

*Pārējās preces – kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās cigaretēs izmantojamie šķidrums, dabasgāze

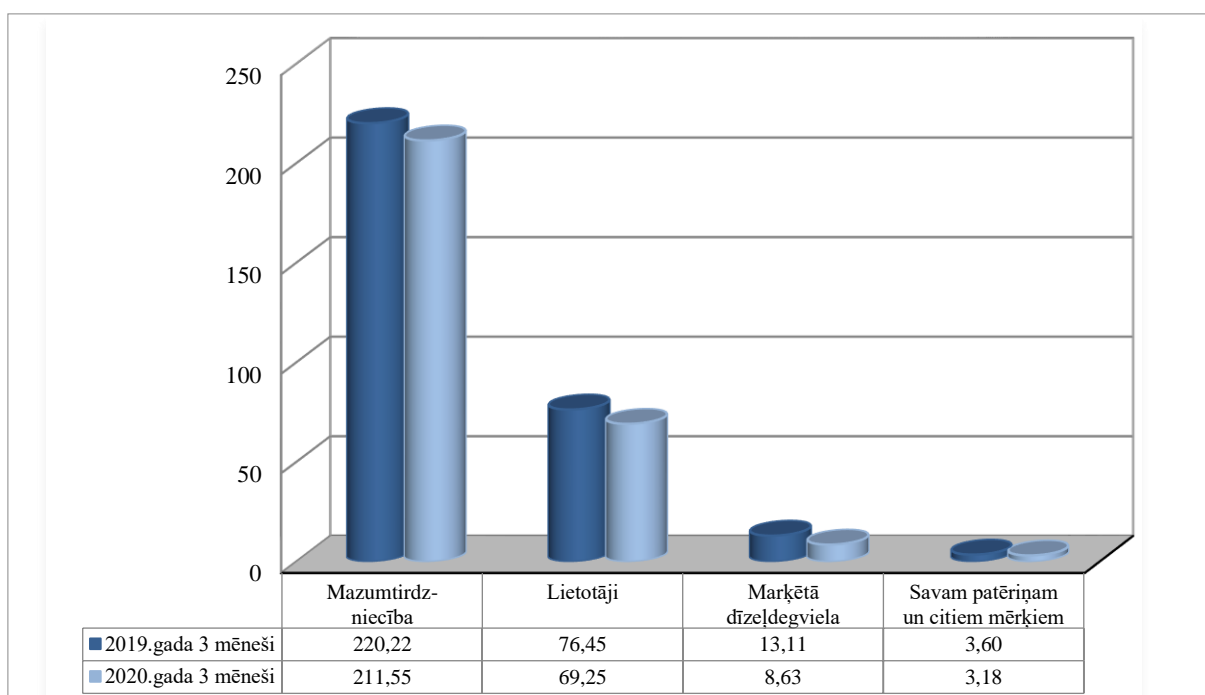
2020. gada 3 mēnešos salīdzinot ar 2019. gada attiecīgo periodu akcīzes nodokļa ieņēmumi ir samazinājušies – par alkoholiskajiem dzērieniem (t.sk. alu) – 0,4 milj. EUR, par tabakas izstrādājumiem – 0,8 milj. EUR. Par naftas produktiem akcīzes nodokļa ieņēmumi saglabājušies iepriekšējā gada līmenī. Savukārt, ieņēmumi par pārējām precēm kopskatā samazinājušies par – 2,4 milj. EUR. Pārējām akcīzes precēm nodokļa ieņēmumu samazināšanos izraisījis klimatisko apstākļu ietekmes izraisītais dabasgāzes patēriņa kritums (skat. 3.attēlu).

Naftas produkti

Kopējais Latvijā patēriņam nodoto naftas produktu (degvielas) apjoms 2020. gada 3 mēnešos ir 290,48 tūkst. tonnas, kas ir par 20,2 tūkst tonnām jeb 6,5% mazāks kā 2019. gada attiecīgajā periodā.

4.attēls

Naftas produktu realizācija, tūkst. tonnas

2020. gada 3 mēnešos vērojams realizēto naftas produktu apjoma kritums. Mazumtirdzniecībā (degvielas uzpildes stacijās) kopumā realizētas 211,55 tūkst. tonnas degvielas, kas ir par 4% mazāk kā 2019. gada 3 mēnešos. Samazinājumu galvenokārt veido mazumtirdzniecībā realizētās autogāzes (-12%), benzīna (-11%) un dīzeļdegvielas (-3%) apjoma kritums.

Degvielas realizācijas apjomu ievērojami ietekmēja valstī izsludinātais ārkārtas stāvoklis un attiecīgi patēriņa samazināšanās vairākās tautsaimniecības nozarēs kā arī privātā sektora patēriņa lejupslīde.

Mazumtirdzniecībā šogad visvairāk degvielas ir realizējusi SIA "NESTE LATVIJA", SIA "CIRCLE K LATVIA" un AS "VIADA BALTIJA".

Lietotājiem vairumtirdzniecībā realizētās degvielas apjoms, salīdzinot ar iepriekšējā gada trīs mēnešu rādītājiem, samazinājies par 9%. Marķētās dīzeļdegvielas realizētais apjoms krities par 34% attiecībā pret 2019.gada pirmo ceturksni.

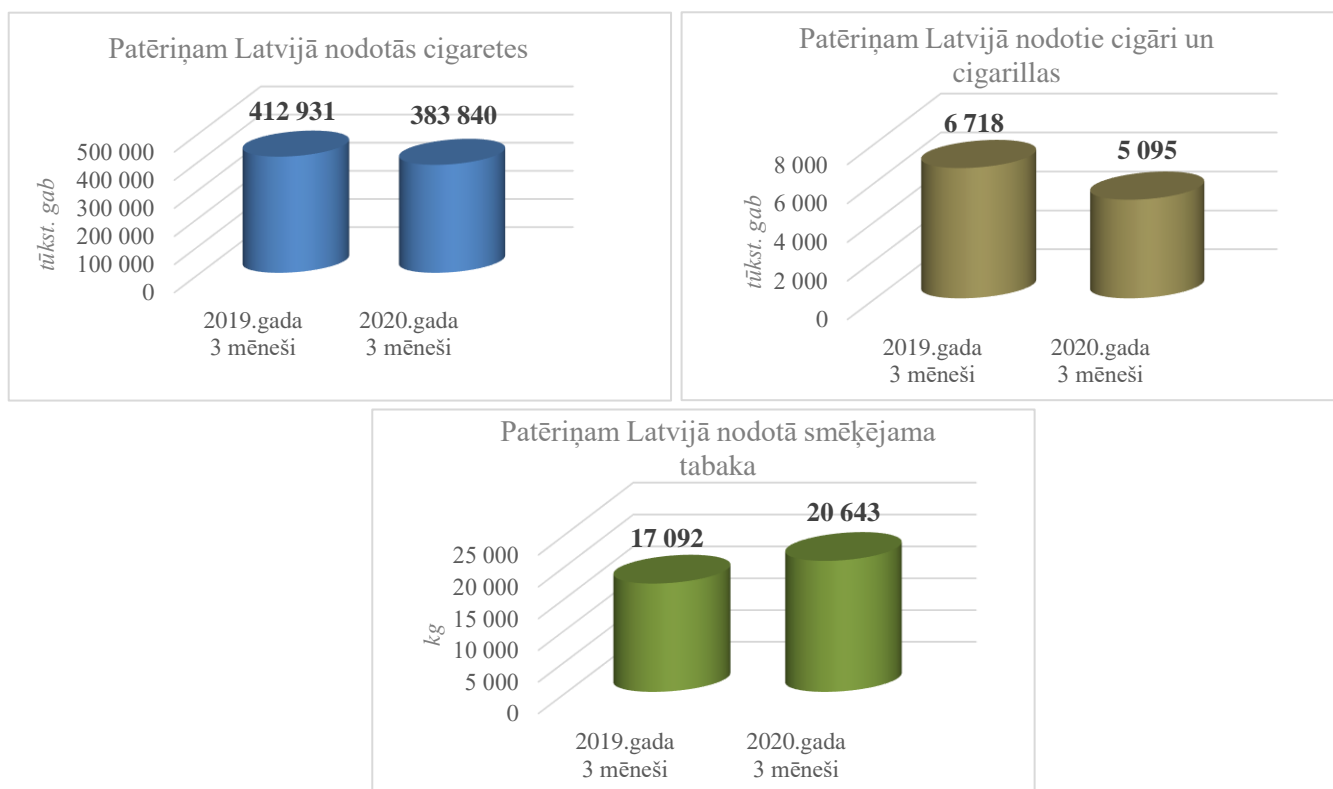
Detalizētu informāciju par naftas produktu (degvielas) aprites rādītājiem, aprēķināto akcīzes nodokli sadalījumā pa degvielas veidiem, lielākos komersantus un akcīzes nodokļa likmju izmaiņas skatīt pielikumā *Degvielas aprīte*.

➤ *Tabakas izstrādājumi*

Vislielāko īpatsvaru no iekasētā akcīzes nodokļa par tabakas izstrādājumiem veido nodoklis par cigaretēm – 2020.gada 3 mēnešos 94 % no kopējās aprēķinātās akcīzes nodokļa summas par tabakas izstrādājumiem veido aprēķinātais akcīzes nodoklis par cigaretēm¹.

2020. gada 3 mēnešos patēriņam Latvijā nodoto cigarešu skaits samazinājies par 7 % (skat. 5.attēlu). Latvijas patērētāju vidū popularitāti joprojām saglabā "WINSTON" un "L&M", trešo pozīciju ieņem "MARLBORO" markas cigaretes.

5.attēls

2020. gada 3 mēnešos samazinājies patēriņam Latvijā nodotais cigāru un cigarillu apjoms – par 24% mazāks apjoms kā 2019.gada attiecīgajā periodā, savukārt par 21% palielinājies smēķējamās tabakas apjoms (skat. 5.attēlu). Apkopotais rādītājs par smēķējamās tabakas apjomu ietver gan smalki sagrieztu tabaku cigarešu uztīšanai, gan citu smēķējamo tabaku.

¹ Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās aprēķināto akcīzes nodokli

Jau 2018.gadā Latvijas tirgū patērētājiem tika piedāvāts jauns tabakas izstrādājums-karsējamā tabaka. 2020.gada 3 mēnešos šī produkta popularitāte salīdzinājumā ar 2019.gada attiecīgo periodu ir vairākkārt pieaugusi – patēriņam Latvijā tika nodoti 14,5 tūkst. kilogrami karsējamās tabakas (2018.gadā – 4,1 tūkst. kilogrami).

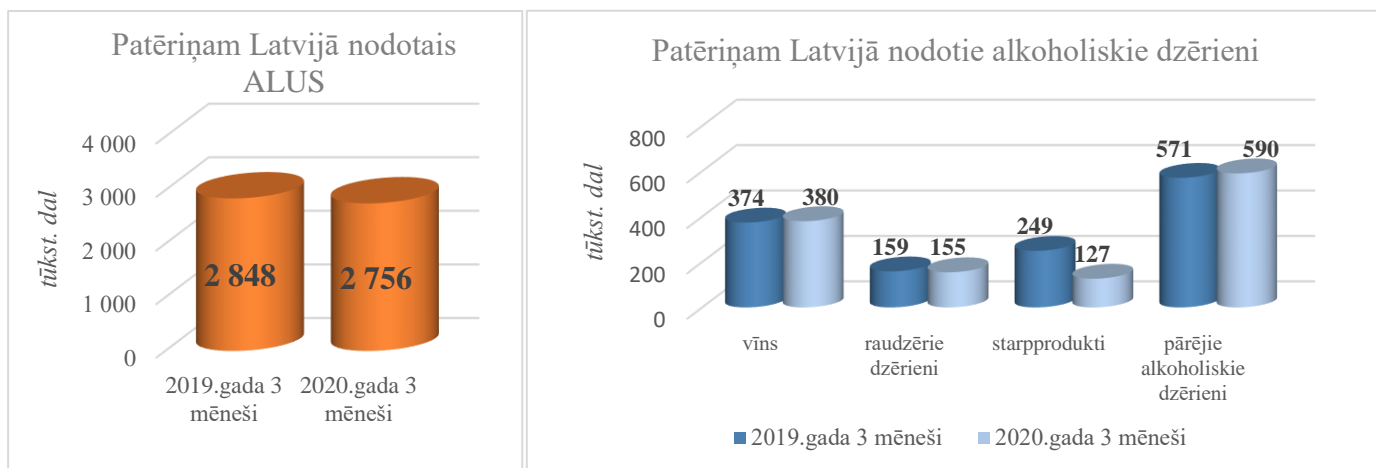
Detalizētu informāciju par tabakas izstrādājumu apriti skatīt pielikumā *Tabakas aprite*.

➤ *Alkoholiskie dzērieni un alus*

Patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu un alus apjoms 2020.gada 3 mēnešos salīdzinot ar 2019.gada attiecīgo periodu, ir samazinājies. 2020.gadā patēriņam Latvijā nodoti 1,3 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 7% mazāk kā 2019.gada attiecīgajā periodā un 2,8 milj. dekalitri alus, kas ir par 3% mazāk kā 2019.gadā (skat. 6.attēlu).

Kopējā patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu struktūrā 2020.gada 3 mēnešos vislielāko daļu sastāda alus (69%), savukārt degvīna un pārējo “spirtoto” dzērienu īpatsvars kopējā alkohola patēriņa struktūrā aizņem 15%. Savukārt akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā būtiski augstākas nodokļa likmes dēļ, pārējo alkoholisko dzērienu grupai ir dominējošā loma, nodrošinot 66% no nodokļa ieņēmumiem.

6.attēls

Legālā alkohola tirgus apjomi (nodots patēriņam Latvijā atbilstoši nodokļu maksātāju deklarētajai informācijai aprites pārskatos) 2020.gada 3 mēnešos tāpat kā akcīzes nodokļa ieņēmumi ir samazinājušies.

Patēriņam nodoto alkoholisko dzērienu apjoma samazinājums 2020.gada 3 mēnešos saistāms ar akcīzes nodokļa diferences samazinājumu, salīdzinot Latviju ar Igauniju, īpaši pārējo alkoholisko dzērienu grupai (2020.gada martā pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem akcīzes nodokļa likme Latvijā ir 1 642 EUR par 100 l a/a un Igaunijā – 1 881 EUR par 100 l a/a (Latvijā par 239 EUR mazāka likme). Attiecīgi 2019.gadā Latvijā likme bija par 317 EUR mazāka kā Igaunijā un 2018.gadā par 838 EUR. Samazinoties akcīzes nodokļa likmju diferencei, mainās patērētāju uzvedība un samazinās kaimiņvalstu t.sk. Igaunijas, Somijas, Zviedrijas patērētāju ieinteresētība iegādāties alkoholiskos dzērienus Latvijā, jo cenu starpība vairs nav tik manāma.

Manāmu ietekmi kā uz akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tā arī uz patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu apjomiem radīja ārkārtējās situācijas izsludināšana un pieņemtie ierobežojumi saistībā ar Covid-19 izplatības ierobežošanu, tai skaitā iedzīvotāju pārvietošanās ierobežojumi slēdzot robežas starp dalībvalstīm, kas ierobežoja valsts ekonomisko attīstību, patērētāju pirktspēju kā arī pārrobežu tirdzniecības fenomenu Latvijas-Igaunijas pierobežā, tā samazinot arī akcīzes nodokļa ieņēmumus.

Kopumā 2020.gada 3 mēnešos Latvijā saražoti 1,4 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 11% vairāk kā 2019.gada attiecīgajā periodā. Latvijā saražotā alus apjoms 2020.gada 3 mēnešos arīdzan pieaudzis par 11% – saražoti 1,8 milj. dekalitri alus. Arī no citām valstīm ievestā, importētā alus apjoms pieaudzis par 7%. Jāvērš uzmanība uz to, ka Latvijas lielākie

alkohola un alus ražotāji pēdējos gados veic savu izstrādāto dzērienu jeb “brendu” ražošanu kaimiņvalstīs.

2020. gada marta beigās Latvijā bija:

- 94 mazās alkoholisko dzērienu darītava (licence alkoholisko dzērienu ražošanai izsniegta uz atvieglotiem nosacījumiem),

Mazajās alkoholisko dzērienu darītavās 2020.gada 3 mēnešos saražoti 2,1 tūkst. dekalitri alkoholisko dzērienu, no kuriem 82% dzērienu ietilpst raudzēto dzērienu grupā;

- 59 patstāvīgās mazās alus darītavas, kurās saražoti 0,4 milj. dekalitri jeb 23% no visa Latvijā ražotā alus apjoma (2020.gada 3 mēnešos kopā saražoti – 1,8 milj. dekalitri alus).

Detalizētu informāciju par alkoholisko dzērienu un alus apriti skatīt pielikumā *Alkohola aprite*.

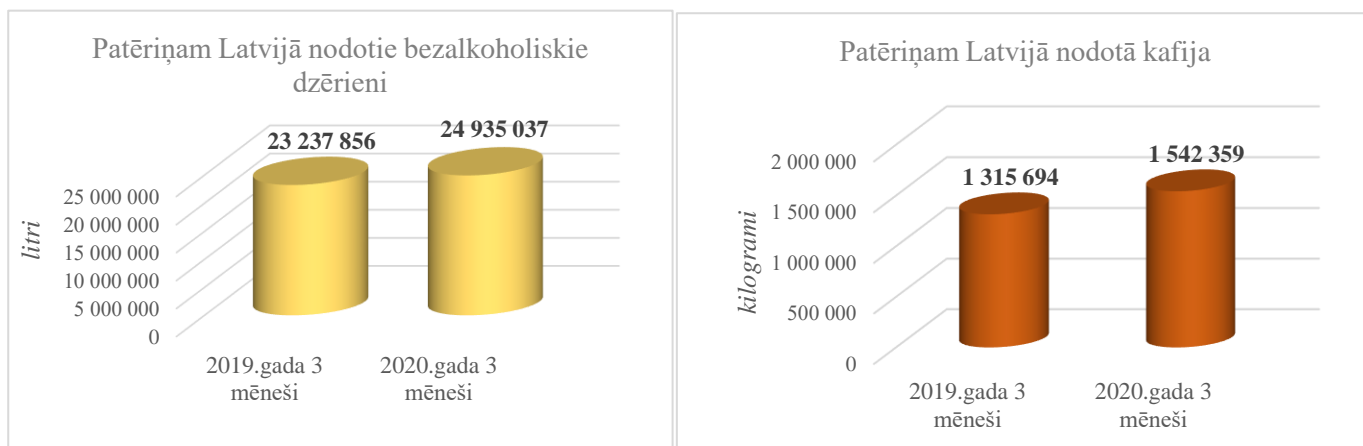
➤ *Pārējās akcīzes preces*

Latvijā akcīzes nodokli nacionālā līmenī piemēro dabasgāzei, kafijai, bezalkoholiskajiem dzērieniem un elektroniskajās cigaretēs izmantojamajam šķidrumam.

2020. gada 3 mēnešos patēriņam Latvijā nodoti 25 milj. litri *bezalkoholisko dzērienu* un 1,5 milj. kilogramu *kafijas*.

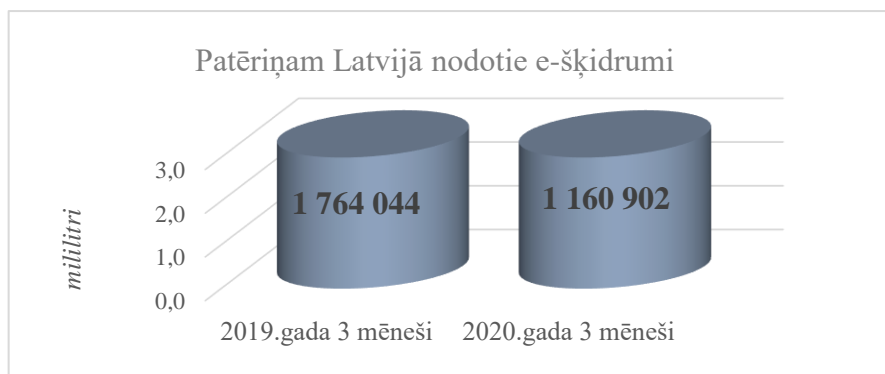
Kafijas apjoms, par kuru aprēķināts akcīzes nodoklis un kas uzskatāms par nodotu patēriņam Latvijā, ir par 17% lielāks kā 2019. gada 3 mēnešos. Savukārt patēriņam nodotais *bezalkoholisko dzērienu* apjoms salīdzinājumā ar 2019.gadu ir pieaudzis par 7% (skat. 7.attēlu). Minētā tendence varētu būt skaidrojama ar 2019.gadā veiktajām izmaiņām likumā “Par akcīzes nodokli”.

7.attēls

* Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

Patēriņam nodoto *elektroniskajās cigaretēs* izmantojamo šķidrumu apjoms 2020.gada 3 mēnešos samazinājies par 34%, savukārt, aprēķinātais akcīzes nodoklis, salīdzinot ar pērnā gada datiem, pieaudzis par 27%. Patēriņam Latvijā nodotais apjoms 2020.gadā ir 1,2 milj. mililitri un tas ir par 0,6 milj. mililitriem mazāk kā iepriekšējā gadā (skat. 8.attēlu).

* Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju
(neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

Gala patērētājiem nodotais *dabaszāzes* apjoms 2020. gada 3 mēnešos ir 3 747 milj. kilovatstundas. No minētā apjoma 3 313 milj. kilovatstundas nodotas gala patērētājiem izmantošanai par kurināmo, 212 milj. kilovatstundas – izmantošanai par kurināmo rūpnieciskai ražošanai, 1,4 milj. kilovatstundas – izmantošanai par degvielu un 221 milj. kilovatstundas nodotas gala patērētājiem izmantošanai mērķiem, kuriem paredzētā dabaszāze netiek aplikta vai tiek atbrīvota no akcīzes nodokļa.

Detalizētu informāciju par pārējo akcīzes preču (t.sk. kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās cigaretēs izmantojamie šķidrumi un dabaszāze) apriņi skatīt pielikumā *Pārējo akcīzes preču aprīte*.

Sirija 67120167

Analītiskajā materiālā un pielikumos apkopota informācija no VID informācijas sistēmās iesniegtajiem pārskatiem uz datu apkopošanas brīdi. Informācija turpmākajās publikācijās var tikt precizēta.